

Vendim nr. 2 datë 23.01.2023

(V-2/23)

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga: Vitore Tusha, Kryetare, Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji, Elsa Toska, Sandër Beci, Ilir Toska, Genti Ibrahimimi, Marjana Semini, Sonila Bejtja, anëtarë, me sekretare Blerina Basha, në datën 18.01.2023 mori në shqyrtim në seancë plenare publike çështjen nr. 10 (Nj) 2022 të Regjistrisë Themeltar, që u përket:

KËRKUES: **NJË E PESTA E DEPUTETËVE TË KUVENDIT TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**, përfaqësuar me autorizim nga Orion Nallbati dhe Franci Nuri.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, përfaqësuar me autorizim nga Erind Mërkuri.

DEPUTETJA OLTA XHAÇKA, përfaqësuar me prokurë të posaçme nga avokati Genci Çifligu.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimeve nr. 83, datë 17.11.2022 *“Për mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka”* dhe nr. 84, datë 17.11.2022 *“Për miratimin e raportit të shumicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka”* të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
Konstatimi i papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka.

BAZA LIGJORE: Nenet 4, 7, 70, 71, 124, 131, pika 1, shkronja “e” dhe 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 66 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Sonila Bejtja, shqyrtoi pretendimet e kërkuarit, një grup prej jo më pak se një e pesta e deputetëve të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjekteve të interesuara, Kuvendit të Republikës së Shqipërisë (*Kuvendi*) dhe deputetes Olta Xhaçka, të cilat kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Fillimisht, një grup prej 14 deputetësh të Kuvendit, anëtarë të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike, në cilësinë e një të dhjetës së deputetëve, me shkresën nr. 2283 prot., datë 20.06.2022, ka paraqitur në Kuvend mocionin me objekt: *“Ndjekjen e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes zonja Olta Xhaçka” (mocioni i parë)*, duke pretenduar ushtrimin nga kjo e fundit të funksionit të deputetes në kundërshtim me nenin 70, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës.

2. Me urdhrin nr. 57, datë 22.06.2022, Kryetarja e Kuvendit ka urdhëruar: *“1. Thirrjen e Këshillit për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin, datë 24.06.2022, ora 10:30 në Kryesinë e Kuvendit. 2. Rendi i ditës është si më poshtë: Shqyrtimi i mocionit të 1/10 të deputetëve përfaqësues të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike për ndjekjen e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka.”.*

3. Për shqyrtimin e mocionit të këtij grupi deputetësh, Këshilli për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin (*këshilli*) është mbledhur në datën 24.06.2022, por mbledhja është shtyrë për datën 01.07.2022, me qëllim që deputetët të merrnin kohën e nevojshme për t’u njohur me materialet e mocionit.

4. Me shkresën nr. 2402, datë 01.07.2022, një grup tjetër, i përbërë nga 15 deputetë po të pakicës parlamentare, në cilësinë e një të dhjetës së deputetëve, kanë depozituar në Kuvend një kërkesë për mocion, drejtuar këshillit me të njëjtin objekt si më sipër, për ndjekjen e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka (*mocioni i dytë*), duke pretenduar ushtrimin nga kjo e fundit të funksionit të deputetes në kundërshtim me nenin 70, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës.

5. Duke vlerësuar se të dyja mocionet kishin të njëjtin objekt dhe pothuajse të njëjtin dokumentacion mbi të cilin mbështeteshin pretendimet e parashtruara, në mbledhjen e datës 08.07.2022 këshilli ka vendosur bashkimin e kërkesave dhe shqyrtimin e tyre në të njëjtën procedurë.

6. Kërkesat dhe dokumentacioni bashkëshoqërues i mocioneve u janë vënë në dispozicion anëtarëve të këshillit dhe deputetes Olta Xhaçka. Gjatë mbledhjeve të këshillit, që kanë vijuar edhe në datat 08.07.2022 dhe 15.07.2022, është bërë prezantimi i mocioneve, janë paraqitur dokumentet shoqëruese, nismëtarët u janë përgjigjur pyetjeve dhe është dëgjuar mendimi i avokatit mbrojtës të deputetes Olta Xhaçka, i cili në mbledhjen e datës 08.07.2022 ka paraqitur parashtrime vetëm për mocionin e parë, ndërsa për të dytin ka kërkuar kohë.

7. Në mbledhjen e këshillit të datës 16.09.2022 është konstatuar përfundimi i shqyrtimit të kërkesës, dhe u është lënë palëve një afat 2-javor për paraqitjen e raportit përfundimtar, i cili do t'i kalonte më pas për shqyrtim e miratim seancës plenare. Në mbledhjen e datës 19.10.2022, përfaqësuesit në këshill të pakicës dhe të shumicës parlamentare kanë prezantuar raportet e tyre. Në raportin e saj pakica parlamentare ka konkluduar se mocioni i paraqitur plotësonte kriteret kushtetuese dhe Kuvendi kishte detyrimin për dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese (*Gjykata*), për sa kohë ky mocion kishte të bënte me kryerjen e veprimtarive fitimprurëse që buronin nga pasuria e shtetit, përkatësisht përdorimi i brigjeve të detit për instalimin e stacioneve të plazhit që do të siguronin të ardhura për kompaninë në bashkëpronësi të deputetes Olta Xhaçka dhe bashkëshortit të saj. Nga ana tjetër, shumica parlamentare në raportin e saj ka konkluduar se nga aktet e depozituara prej kërkuesve të të dy mocioneve nuk rezultonte që për deputeten Olta Xhaçka dhe bashkëshortin e saj të plotësoheshin kriteret kushtetuese të parashikuara në pikën 3 të nenit 70 të Kushtetutës (kryerja e veprimtarisë fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit dhe e pushtetit vendor dhe përfitimi i pasurive të këtyre të fundit) për vënien në lëvizje të Gjykatës sipas përcaktimeve të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Në kushtet kur ndërmjet përfaqësuesve të pakicës parlamentare dhe asaj të shumicës nuk është rënë dakord për dërgimin e çështjes në Gjykatë, raportet i kanë kaluar për shqyrtim seancës plenare të Kuvendit.

8. Me vendimin nr. 83, datë 17.11.2022, Kuvendi ka vendosur: “*Mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka*” (vendimi nr. 83/2022), ndërsa me vendimin nr. 84, datë 17.11.2022, Kuvendi ka vendosur: “*Miratimin e raportit të shumicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka*” (vendimi nr. 84/2022).

9. Me kërkesën e datës 18.11.2022, një grup prej 14 deputetësh të Kuvendit, në cilësinë e subjektit kushtetues një e dhjeta e deputetëve, në kuptim të pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës, i është drejtuar Gjykatës me kërkesë për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës të krijuar mes tij dhe Kuvendit, të shkaktuar nga vendimmarrjet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022, si dhe shfuqizimin, si të papajtueshme me Kushtetutën, të këtyre akteve, të cilat janë bërë shkak për lindjen e këtij konflikti me natyrë kushtetuese.

10. Po në datën 18.11.2022, një grup tjetër prej 28 deputetësh të Kuvendit (*kërkuesi*), në cilësinë e subjektit kushtetues jo më pak se një e pesta e deputetëve, ka vënë në lëvizje Gjykatën për shfuqizimin, si të papajtueshme me Kushtetutën, të vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, si dhe konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka (*çështja objekt shqyrtimi*). Në lidhje me këtë kërkesë, Kolegji i Gjykatës në datën 07.12.2022 vendosi kalimin e kërkesës për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve dhe kjo e fundit në datën 16.12.2022 vendosi kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

11. **Kërkuesi** ka paraqitur, në mënyrë të përmbledhur, pretendimet si vijon:

11.1. *Për juridiksionin e Gjykatës*

11.1.1. Duke qenë se kërkitimi kryesor është shkelja e nenit 70, pika 3, të Kushtetutës nga deputetja Olta Xhaçka, kërkuesi, bazuar në nenin 70, pika 4, të Kushtetutës, i është drejtuar fillimisht Kuvendit, i cili me vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 ka vendosur mosdërgimin e çështjes në Gjykatë. Për rrjedhojë, kërkuesi mund t'i drejtohet drejtpërdrejt Gjykatës për shfuqizimin e këtyre vendimeve dhe nëse pranohet ky kërkitim, duhet të pranohet edhe kërkitimi i dytë që lidhet me konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetes Olta Xhaçka. Në këto kushte, kjo çështje bën pjesë në juridiksionin kushtetues.

11.2. *Për legjitimitimin e kërkuesit*

11.2.1. Kushtetuta ka njohur dy mënyra për vënien në lëvizje të Gjykatës për konstatimin e papajtueshmërisë së ushtrimit të funksionit të deputetit: ajo e parashikuar nga neni 70 i Kushtetutës, sipas të cilit Gjykata vihet në lëvizje me vendim të Kuvendit për shkeljet e pikës 3 të kësaj dispozite; ajo e parashikuar nga nenet 131, pika 1, shkronja “e” dhe 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës, ku me kërkesë të një të pestës së deputetëve Gjykata vendos për çështjet që lidhen me papajtueshmërinë e ushtrimit të funksionit të deputetit. Ky mekanizëm i dytë kushtetues përdoret për pretendimet në lidhje me ushtrimin e mandatit në kundërshtim me nenin 70, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës dhe në bazë të tij kërkuesi legjitimohet.

11.3. *Për themelin e pretendimeve*

11.3.1. Shumica parlamentare, duke vendosur mosdërgimin e çështjes në Gjykatë, ka abuzuar me pushtetin e saj, pasi ka vepruar në kundërshtim me parimin e ndarjes e balancimit ndërmjet pushteteve dhe interpretimin që i ka bërë jurisprudenca kushtetuese nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Deputetja Olta Xhaça ka shkelur përcaktimet e pikës 2 të nenit 70 të Kushtetutës, për shkak se ka qenë në kushtet e konfliktit të interesave, por edhe të pikës 3 të nenit 70, duke përfutur drejtpërsëdrejti të ardhura ose përfitime të tjera materiale nga pasuri/të mira publike.

11.3.2. Deputetja ka papajtueshmëri me detyrën, për shkak se subjekti privat i zotëruar nga bashkëshorti i saj ka ndërvepruar me organe shtetërore, duke përfutur disa të drejta dhe të mira publike nga veprimtaria e organeve publike që i kanë njohur statusin e investitorit strategjik. Për rrjedhojë, për shkak të cilësisë si bashkëshorte/subjekt i lidhur, edhe deputetja ka përfutur të mira materiale nga pasuria publike. Konkretisht, subjekti privat në pronësi të bashkëshortit të deputetes nga vendimi nr. 3/56, datë 29.03.2021 i KIS-it do të përfutojë: përdorimin për 30 vjet të brigjeve të detit, që janë pasuri publike; mbështetjen për kryerjen e procedurave me prioritet dhe brenda afateve të përshpejtuara; asistencën mbështetëse në lidhje me dhënien e lejeve, licencave dhe autorizimeve të nevojshme për realizimin e projektit; masën mbështetëse për konsolidimin e tokës dhe pronësinë ku do zhvillohet projekti; aksesin në infrastrukturë; përfitimin e procesit të regjistrimit fillestar të zonës nga organet shtetërore falas dhe me procedurë të përshpejtuar.

11.3.3. Sipas dispozitave të Kodit të Familjes që rregullojnë regjimin martesor, çdo e ardhur e secilit bashkëshort pas martese konsiderohet si pjesë e bashkësisë ligjore. Veprimtaria tregtare e

bashkëshortit të deputetes për ndërtimin e kompleksit turistik konsiderohet veprimtari tregtare e iniciuar pas martese, rrjedhimisht deputetja, si bashkëshorte, presumohet bashkëpronare dhe përfituese e drejtpërdrejtë e çdo përfitimi ose të ardhure që vjen nga kjo veprimtari.

11.3.4. Paragrafi 3 i nenit 70 të Kushtetutës nuk mund të lexohet i shkëputur nga paragrafët e tjerë të këtij neni dhe në rastin konkret nuk mund të pretendohet se nuk janë shkelur edhe dispozitat ligjore të posaçme, sikundër janë ato të ligjit nr. 9637, datë 07.04.2005 “Për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike” (ligji nr. 9637/2005), duke pasur parasysh pozicionin e saj si ministre, sikundër edhe faktin se ka marrë pjesë në një vendimmarrje të Këshillit të Ministrave që ka favorizuar dukshëm bashkëjetuesen e vëllait të saj, pra një familjare të drejtpërdrejtë.

12. **Subjekti i interesuar, Kuvendi i Shqipërisë**, në prapësimet e tij ka parashtruar, në mënyrë të përmbledhur, si vijon:

12.1. *Për juridiksionin e Gjykatës*

12.1.1. Gjykata ka juridiksion vetëm për pretendimet për cenimin e pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, kurse rastet e parashikuara në pikën 2 të kësaj dispozite nuk hyjnë në juridiksionin kushtetues, i cili është i kufizuar vetëm në verifikimin e veprimtarisë fitimprurëse që kryhet drejtpërdrejt nga vetë deputeti. Ky qëndrim është mbajtur edhe në jurisprudencën kushtetuese.

12.2. *Për legjitimimin e kërkesës*

12.2.1. Kërkesi nuk legjitimohet t’i drejtohet Gjykatës, pasi pavarësisht se parashikohet si subjekt në nenin 134 të Kushtetutës, në këtë rast gjen zbatim neni 70, pika 4, i Kushtetutës, sipas të cilit Gjykata vihet në lëvizje vetëm me vendim të Kuvendit. Parashikimi i nenit 66, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000 nuk duhet kuptuar si një e drejtë e pakushtëzuar, pasi sipas kësaj dispozite 1/5-ta e deputetëve vihet në lëvizje vetëm nëse Kuvendi nuk vepron sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Në rastin konkret nuk jemi përpara kësaj situate, pasi Kuvendi e ka shqyrtuar kërkesën për mocion të paraqitur nga deputetët.

12.2.2. Kërkesa është paraqitur jashtë afatit ligjor të parashikuar në nenin 66/a, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000, pra është paraqitur pas 3 muajve nga konstatimi i cenimit.

12.3. *Për themelin e pretendimeve*

12.3.1. Pika 3 e nenit 70 të Kushtetutës referon te përfitimi i pasurisë shtetërore drejtpërdrejt nga deputeti dhe jo nga të afërmit ose persona të tjerë të lidhur me të. Në këtë kuptim, ajo që Kushtetuta i ndalon deputetit është veprimtaria ekonomike që buron nga pasuria shtetërore ose e pushtetit vendor. Pra, që të kemi cenim të nenit 70, pika 3, të Kushtetutës, duhet të jetë vetë deputeti që në mënyrë të drejtpërdrejtë të kryejë veprimtari fitimprurëse, ndërkohë që deputetja Olta Xhaçka nuk ka përfituar drejtpërdrejt nga pasuria shtetërore ose ajo e pushtetit vendor.

12.3.2. Vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit janë marrë në zbatim të Kushtetutës dhe Rregullores së këtij organi. Kriteri formal i kërkuar nga Kushtetuta për të detyruar Kuvendin që t'i drejtohet Gjykatës për pavlefshmërinë/mbarimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka nuk ekziston, për shkak se nuk provohet fakti që prej saj të jetë kryer ndonjë veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe as që të ketë fituar pasuri të këtyre të fundit.

13. ***Subjekti i interesuar, deputetja Olta Xhaçka,*** ka prapësuar, në mënyrë të përmbledhur, si vijon:

13.1. *Për juridiksionin e Gjykatës*

13.1.1. Kërkuesi ka kundërshtuar në Gjykatë vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, të cilat për nga natyra janë akte individuale dhe, si të tilla, nuk hyjnë në juridiksionin kushtetues.

13.1.2. Rastet e parashikuara në pikën 2 të nenit 70 të Kushtetutës nuk hyjnë në juridiksionin e kësaj Gjykate. Kuvendi i drejtohet Gjykatës në ato raste kur pretendohet papajtueshmëria e mandatit si pasojë e shkeljes vetëm të paragrafit 3 të nenit 70 të Kushtetutës, pra kur vetë deputeti, me veprimet e tij, shkel ndalimin kushtetues të parashikuar në këtë dispozitë, duke kryer veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor apo fiton pasuri të këtyre organeve. Vetëm në lidhje me këtë ndalim Kushtetuta ka parashikuar në pikën 4 të nenit 70 të saj vënien në lëvizje nga Kuvendi të gjykimit kushtetues. Në mocionin e paraqitur në Kuvend, por edhe në kërkesën në shqyrtim, rezulton e provuar se shkeljet e pretenduara nuk janë kryer nga vetë deputetja Olta Xhaçka, për rrjedhojë nuk ka pasur ushtrim prej saj të veprimtarisë fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit, ndaj nuk jemi para rastit të parashikuar nga pika 3 e kësaj dispozite.

13.2. *Për legjitimitimin e kërkuesit*

13.2.1. Kushtetuta ka parashikuar dy mekanizma për të vënë në lëvizje Gjykatën, sipas nenit 70, pika 4 dhe sipas neneve 131, pika 1, shkronja “e” dhe 134, pika 1, shkronja “c”, të saj. Sipas jurisprudencës kushtetuese, për rastet e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit ajo vihet në lëvizje vetëm me vendim të Kuvendit. Për sa kohë që Gjykata nuk është vënë në lëvizje sipas parashikimit të pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës, kërkuesi nuk legjitimohet në kërkesën e tij. E drejta e 1/5-ës së deputetëve për t’iu drejtuar Gjykatës, e parashikuar në nenin 66 të ligjit nr. 8577/2000, ka të bëjë me rastet e tjera të papajtueshmërisë së mandatit dhe nuk i përket rasteve të parashikuara nga neni 70, pika 3, i Kushtetutës.

13.2.2. Kërkesa është paraqitur jashtë afatit 3-mujor të përcaktuar në nenin 66/a, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000, afat që fillon nga konstatimi i cenimit të papajtueshmërisë. Fitimi i statusit “investitor strategjik”, procedurë e asistuar prej shoqërisë “AG. TCC” sh.p.k. dhe i fitimit nga shoqëria “AGTCC HOTEL MANAGEMENT” sh.p.k. nëpërmjet VKM-së nr. 137/2022 është bërë e njohur botërisht në datën 02.03.2022 kur ky vendim është miratuar nga Këshilli i Ministrave. Ky fakt është publikuar edhe nga BIRN-i në datën 02.03.2022. VKM-ja nr. 137/2022 është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 37, datë 09.03.2022. Gjithashtu, njëri prej deputetëve nënshkrues të kërkesës i ka publikuar shkeljet e pretenduara nga deputetja Olta Xhaçka në faqen e tij në rrjetin social “Facebook” në datën 09.03.2022. Paraqitja e mocionit në Kuvend në datën 20.06.2022 nuk rivendos të drejtën e humbur për shkak të rënies së saj në dekadencë, pasi edhe paraqitja e këtij mocioni është bërë tej afatit të parashikuar nga neni 66/a i ligjit nr. 8577/2000.

13.3. *Për themelin e pretendimeve*

13.3.1. Vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit janë marrë në përputhje me parashikimet e Kushtetutës dhe me jurisprudencën kushtetuese. E gjithë sipërfaqja e truallit ku do të zhvillohet projekti për ngritjen e strukturës turistike është 100% në pronësi dhe me të drejta zhvillimore të shoqërisë “AG. TCC” sh.p.k., e cila këtë pronë e ka fituar nëpërmjet kontratave me subjekte private. Nuk rezulton që shoqëria “AG. TCC” sh.p.k. të ketë ushtruar, në kuptim të nenit 70, pika 3, të Kushtetutës, ndonjë veprimtari fitimprurëse me organet e pushtetit qendror ose vendor. Po kështu, nuk rezulton të jetë fituar ndonjë pasuri prej deputetes Olta Xhaçka ose prej shoqërisë “AG. TCC” sh.p.k., kuotat e së cilës, në kohën e kryerjes së këtyre veprimeve, zotëroheshin nga bashkëshorti i saj, shtetasi A.G.

- 13.3.2. Projekti Dreamades Luxury Suites investohet tërësisht me financim privat dhe është tërësisht në pronësi të shoqërisë “AG. TCC” sh.p.k., ndërsa përdorimin e plazhit, sipas VKM-së nr. 137/2022, e ka marrë një shoqëri tjetër, “AGTCC HOTEL MANAGEMENT”, e cila nuk rezulton të jetë në pronësi të bashkëshortit të deputetes dhe as në pronësi të saj. Vetë kërkuesi e pranon se përfitues i kontratës për përdorimin e bregut të detit nuk është subjekti tregtar në pronësi të bashkëshortit të deputetes.
- 13.3.3. Sipas ligjit nr. 55/2015 statusi i investitorit strategjik nuk konsiderohet ushtrim i veprimtarisë fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe as fitim i ndonjë pasurie nga këto organe. Investimi është konsideruar strategjik vetëm për shkak të plotësimit të kriterëve ligjore nga subjekti përfitues. Ndërkohë që ligji nr. 9367/2005 “Për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike”, të ndryshuar, nuk ndalon personat e lidhur me deputetin të ushtrojnë veprimtari private, por kufizon këtë të fundit në lidhje me interesin privat.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për juridiksionin e Gjykatës

14. Kërkuesi ka parashtruar se çështja objekt shqyrtimi i takon juridiksionit të kësaj Gjykate, pasi ajo lidhet me shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, si rezultat i të cilave është vendosur mosdërgimi në Gjykatë i çështjes së konstatimit të papajtueshmërisë së mandatit të deputetes Olta Xhaçka, në një kohë kur Kuvendi është vënë në lëvizje me mocion sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës dhe pretendimi kryesor i mocionit ka qenë shkelja e nenit 70, pika 3, të Kushtetutës nga ajo deputete. Në këto kushte, kërkuesi mund t'i drejtohet drejtpërdrejt Gjykatës dhe nëse kjo e fundit pranon kërkimin në lidhje me shfuqizimin e vendimeve të kundërshtuara, rrjedhimisht duhet të pranojë edhe kërkimin e dytë që lidhet me papajtueshmërinë e mandatit të deputetes, sipas nenit 131, pika 1, shkronja “e”, të Kushtetutës.

15. Sipas subjektit të interesuar, Kuvendit, Gjykata ka juridiksion vetëm për pretendimet për cenimin e pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, kurse rastet e parashikuara në pikën 2 të kësaj dispozite nuk hyjnë në juridiksionin kushtetues, i cili është i kufizuar vetëm në verifikimin e veprimtarive fitimprurëse që kryhen nga vetë deputeti në mënyrë të drejtpërdrejtë, qëndrim ky i mbajtur edhe në jurisprudencën kushtetuese.

16. Sipas subjektit të interesuar, deputetes Olta Xhaçka, vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, të kundërshtuara nga kërkuesi, për nga natyra janë akte individuale, e si të tilla, nuk hyjnë në juridiksionin kushtetues. Po ashtu, edhe rastet e papajtueshmërisë të parashikuara në pikën 2 të nenit 70 të Kushtetutës nuk hyjnë në juridiksionin kushtetues. Kuvendi i drejtohet Gjykatës në ato raste kur pretendohet papajtueshmëria e mandatit si pasojë e shkeljes vetëm të paragrafit 3 të nenit 70 të Kushtetutës, pra kur vetë deputeti, me veprimet e tij, shkel ndalimin kushtetues të parashikuar në këtë dispozitë, duke kryer veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor, apo fiton pasuri të këtyre organeve. Vetëm në lidhje me këtë ndalim Kushtetuta ka parashikuar në pikën 4 të nenit 70 të saj vënien në lëvizje nga Kuvendi të gjykimit kushtetues. Në vetë mocionin e paraqitur në Kuvend, por edhe në kërkesën në shqyrtim, rezulton e provuar se shkeljet e pretenduara nuk janë kryer nga vetë deputetja Olta Xhaçka, për rrjedhojë nuk ka pasur ushtrim prej saj të veprimtarisë fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit, ndaj nuk jemi para rastit të parashikuar nga pika 3 e kësaj dispozite.

17. Nisur nga natyra e pretendimeve të palëve, Gjykata do të analizojë fillimisht çështjen e juridiksionit të saj kushtetues. Në këtë këndvështrim, referuar objektit të kërkesës në shqyrtim, vërehet se kërkuesi ka ngritur dy kërtime, atë për shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit (*kërkimi i parë*) dhe konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka (*kërkimi i dytë*). Për rrjedhojë, ajo do të vlerësojë çështjen e juridiksionit kushtetues veçmas për secilin nga këto kërtime të parashtruara asaj.

18. Në lidhje me *kërkimin e parë* Gjykata vëren se shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën i dy vendimeve të Kuvendit ngrihet mbi pretendimin se ky i fundit, përmes shumicës parlamentare, ka vepruar në kundërshtim me pikën 4 të nenit 70 të Kushtetutës, që përcakton detyrimin e tij për dërgimin e çështjes në Gjykatë, sikurse është kërkuar në mocionin e paraqitur nga një e dhjeta e anëtarëve të tij. Sipas kërkuesit, shumica parlamentare, duke vendosur mosdërgimin e çështjes në Gjykatë, ka abuzuar me pushtetin e saj, pasi ka vepruar në kundërshtim me parimin e ndarjes e balancimit ndërmjet pushteteve dhe interpretimin që i ka bërë jurisprudenca kushtetuese nenit 70, pika 4, të Kushtetutës.

19. Gjykata konstaton se në të njëjtën ditë përpara saj janë regjistruar 2 kërkesa, me kërkues një grup deputetësh të Kuvendit. Përveç kërkesës objekt shqyrtimi, një grup tjetër prej 14 deputetësh të Kuvendit, në cilësinë e 1/10-ës së deputetëve, ka paraqitur kërkesë me objekt: *“Zgjidhja e konfliktit të kompetencave ndërmjet Kuvendit të Shqipërisë dhe subjektit kushtetues në konflikt, jo më pak se 1/10 e deputetëve. Deklarimi i vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit të Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.”*. Kjo kërkesë është marrë në shqyrtim nga Gjykata në seancën

plenare të datës 18.01.2022 dhe, në përfundim të shqyrtimit, me vendimin nr. 1, datë 23.01.2023, ajo ka vendosur: “*Pranimin e kërkesës. Zgjidhjen e konfliktit/mosmarrëveshjes së kompetencës ndërmjet Kuvendit të Shqipërisë dhe subjektit kushtetues në konflikt, jo më pak se 1/10 e deputetëve. Shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit të Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.*” (shih vendimin nr. 1, datë 23.01.2023 të Gjykatës Kushtetuese). Në këtë vendim, Gjykata ka arritur në përfundimin se dy vendimet e Kuvendit për mosmiratimin e raportit përfundimtar të kërkuarit dhe miratimin e raportit përfundimtar të shumicës parlamentare, mbi papajtueshmërinë e pretenduar të mandatit të deputetes, objekt edhe i *kërkimit të parë* në këtë gjykim, janë të papajtueshme me Kushtetutën për shkak se kanë cenuar të drejtën kushtetuese të një të dhjetës së deputetëve për të mos u penguar mocioni i tyre nga Kuvendi në kushtet e mosverifikimit të pengesave formale.

20. Në rrethanat si më lart, Gjykata vëren se edhe pse në atë kërkesë të grupit prej 14 deputetësh është kërkuar specifikisht zgjidhja e mosmarrëveshjes së kompetencave, në thelb pretendimet e parashtruara dhe të shqyrtuara nga Gjykata kanë të bëjnë me të njëjtin proces të zhvilluar nga Kuvendi, që lidhet me konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka, që është objekt edhe i këtij gjykimi kushtetues, dhe me të njëjtën vendimmarrje të tij, pra vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022, që janë objekt kundërshtimi i kërkesës në shqyrtim.

21. Në kushtet kur me vendimin nr. 1/2023 Gjykata ia ka nënshtruar kontrollit të saj kushtetues vendimet e Kuvendit nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022, duke i shfuqizuar ato si të papajtueshme me Kushtetutën, pikërisht për sa kërkohet nëpërmjet *kërkimit të parë* në këtë shqyrtim, ajo vlerëson se ky kërkim tashmë ka mbetur pa objekt. Ndaj në mungesë të lëndës, shqyrtimi i *kërkimit të parë*, në rastin konkret, nuk mund të vazhdojë dhe për këtë shkak ai duhet të pushohet.

22. Lidhur me këtë përfundim Gjykata vlerëson se në kushtet kur një situatë e tillë nuk gjen rregullim të shprehur në ligjin e saj organik (ligjin nr. 8577/2000) dhe në rregulloren e saj (Rregulloren për Procedurat Gjyqësore), në përputhje me nenin 1, pika 2, të ligjit organik bëhen të zbatueshme dispozitat ligjore që rregullojnë procedurat e tjera, në konsideratë të natyrës ligjore të çështjes. Duke qenë se natyra e çështjes i për afrohet lëndës administrative, Gjykata i referohet ligjit nr. 49/2012 “Për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative”, të ndryshuar, i cili ndonëse nuk rregullon drejtpërdrejt situatën konkrete, në nenin 1, pika 2, të tij përcakton se me përjashtim të rasteve dhe për aq sa ky ligj nuk parashikon ndryshe, dispozitat e tij plotësohen me parashikimet e Kodit të Procedurës Civile (KPC). Nisur nga kjo, Gjykata vlerëson se në rastin në shqyrtim janë të zbatueshme dispozitat e KPC-së, pikërisht neni 299, shkronja “c”, sipas të cilit gjykata vendos pushimin e gjykimit kur ai nuk mund të vazhdojë.

23. Për sa i përket *kërkimit të dytë* të objektit të këtij gjykimi kushtetues, që lidhet me konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka, Gjykata vëren se për papajtueshmërinë e pretenduar kërkuesi u referohet ndalimeve sipas pikës 2 dhe atyre sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës. Ndaj ky kërkim në vetvete përmban dy të tillë, të cilët do të analizohen veçmas.

24. Për sa i përket nënkërkimit për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka për shkelje të ndalimeve sipas pikës 2 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata mban në vëmendje jurisprudencën e saj.

25. Gjykata ka pohuar se parashikimi nga kushtetutëbërësi i rasteve të papajtueshmërive që lidhen me mandatin e deputetit përbën një garanci për respektimin e parimit të ndarjes së pushteteve, pavarësisë në ushtrimin e mandatit parlamentar, si dhe evitimin e konflikteve të interesave. Ndërsa sipas pikës 2 të nenit 70 Kushtetuta ua ka deleguar ligjeve të posaçme rastet e papajtueshmërisë, në pikën 3 të kësaj dispozite ka preferuar të vendosë ndalimin në rang kushtetues (*shih vendimin nr. 44, datë 07.10.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Po ashtu, Gjykata ka theksuar se bazuar në paragrafin 4 të nenit 70 të Kushtetutës dhe jurisprudencën kushtetuese, ajo ka juridiksion për rastet e vlerësimit të papajtueshmërisë me mandatin për shkelje të paragrafit 3 të nenit 70, kur vetë deputeti me veprimet e tij shkel ndalimin kushtetues të parashikuar në këtë dispozitë, pra nëse kryen veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor, ose fiton pasuri të këtyre. Vetëm në lidhje me këtë ndalim kushtetutëbërësi ka parashikuar vënien në lëvizje të Gjykatës, sipas paragrafit 4 të nenit 70, e cila në raste të tilla është organi që ka kompetencën për të shqyrtuar në themel çështjen. Për sa u takon rasteve të tjera të papajtueshmërisë, sipas paragrafit 2 të nenit 70 të Kushtetutës ose ligjeve tek të cilat ai referon, Gjykata nuk ka juridiksion për shqyrtimin e tyre (*shih vendimin nr. 72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

27. Gjykata vlerëson të sjellë në vëmendje se kushtetutëbërësi në dispozita të veçanta kushtetuese ka konsideruar rregullimin e rasteve të papajtueshmërisë së anëtarëve të organeve kushtetuese kolegjiale, të cilat i ka përcaktuar si çështje të juridiksionit të tyre. Përfundimisht, në mënyrë të shprehur, për raste të caktuara papajtueshmërie, Kushtetuta ka përcaktuar se ato i përkasin juridiksionit të Gjykatës. Në nenin 70, pika 4, Kushtetuta ka përcaktuar se i përkasin juridiksionit të Gjykatës vetëm rastet e papajtueshmërisë sipas pikës 3 të saj, duke lënë kështu të kuptohet se papajtueshmëritë sipas pikës 2 të kësaj dispozite janë çështje që i përkasin Kuvendit.

28. Sipas kërkesit, çështjet që lidhen me papajtueshmërinë në ushtrimin e mandatit të deputetit, Kushtetuta i ka parashikuar në kompetencat që i janë dhënë Gjykatës sipas nenit 131, pika 1, shkronja “e” të saj. Gjykata e vlerëson të pambështetur këtë pretendim.

29. Lidhur me juridiksionin e saj për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve me natyrë kushtetuese, Gjykata ka pohuar se juridiksioni kushtetues e merr përcaktimin e natyrës dhe kufijve të tij drejtpërdrejt nga neni 124 i Kushtetutës, që përcakton funksionin themelor të saj dhe që lidhet me dhënien e drejtësisë kushtetuese nëpërmjet interpretimit përfundimtar të normës kushtetuese, ndërkohë që juridiksioni kushtetues detajohet në dispozitat e tjera të Kushtetutës (*shih vendimin nr. 36, datë 04.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Gjykata ka pohuar po ashtu se nenet 131 dhe 134 të Kushtetutës nuk mund të lexohen të shkëputura nga dispozitat e tjera kushtetuese materiale ose procedurale, të cilat përkufizojnë kompetencën, si dhe përcaktojnë mekanizmin dhe procedurën për vënien në lëvizje të Gjykatës. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se normat kushtetuese nuk mund të interpretohen si norma të izoluar, por duhen parë në harmoni me normat e tjera kushtetuese. Një qëndrim i tillë bazohet në faktin se asnjë dispozitë e Kushtetutës nuk mund të nxirret jashtë kontekstit të saj dhe të interpretohet më vetë, pasi çdo dispozitë kushtetuese duhet të interpretohet në mënyrë që të jetë e pajtueshme me parimet themelore kushtetuese, kjo për arsye se të gjitha normat dhe parimet kushtetuese formojnë një sistem harmonik, pa kontradikta të brendshme. Në leximin e Kushtetutës nevojitet harmonizimi i tekstit të saj integral dhe pajtimi i atyre dispozitave që mund të duket se krijojnë përplasje mes tyre (*shih vendimet nr. 36, datë 04.11.2021; nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 29, datë 30.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se çdo normë kushtetuese ka një lidhje të caktuar me normat e tjera dhe, së bashku, ato formojnë një tërësi normash të harmonizuara. Çdo normë e Kushtetutës duhet të interpretohet në mënyrë që të jetë e pajtueshme me parimet themelore kushtetuese. Kjo për arsye se të gjitha normat dhe parimet kushtetuese formojnë një sistem harmonik. Natyra e Kushtetutës, koncepti i kushtetutshmërisë, nënkupton që ajo nuk mund të ketë kontradikta të brendshme. Për pasojë, asnjë dispozitë e Kushtetutës nuk mund të nxirret jashtë kontekstit të saj dhe të interpretohet më vetë (*shih vendimet nr. 1, datë 26.01.2021; nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 8, datë 08.03.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

31. Gjykata ka theksuar se pika 2 e nenit 70 të Kushtetutës përbën një rregullim specifik dhe bazuar në rregullin interpretues, sipas të cilit norma specifike ka përparësi mbi normën e përgjithshme (*shih vendimin nr. 2, datë 03.02.2010 të Gjykatës Kushtetuese*), kjo dispozitë ka përparësi mbi nenin 131, pika 1,

shkronja “e”, i cili përmban një rregullim të përgjithshëm, ku listohen kompetencat e Gjykatës (*shih vendimin nr. 72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

32. Për sa më lart, Gjykata vëren se në shkronjën “e” të nenit 131, të Kushtetutës përcaktohet kompetenca e Gjykatës për çështjet që lidhen me zgjedhshmërinë dhe papajtueshmëritë në ushtrimin e funksioneve të Presidentit të Republikës, të deputetëve, të funksionarëve të organeve të parashikuara në Kushtetutë, si dhe me verifikimin e zgjedhjes së tyre. Përcaktimi në këtë mënyrë i kompetencës së Gjykatës është i përgjithshëm, pasi nuk identifikon çështjet/mosmarrëveshjet kushtetuese konkrete, të cilat, nga ana tjetër, i përkasin juridiksionit të saj. Ndaj, kjo dispozitë nuk mund të interpretohet se përcakton në mënyrë shteruese juridiksionin e Gjykatës, por ajo duhet të interpretohet në harmoni me normat e tjera kushtetuese, të cilat përmbajnë rregullime specifike për çështje që lidhen me zgjedhshmërinë dhe papajtueshmëritë në ushtrimin e funksioneve të atyre funksionarëve publikë që bën fjalë kjo dispozitë.

33. Në kushtet kur për nënkërkimin e konstatimit të papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka për shkelje të ndalimeve sipas pikës 2 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata vlerëson se nuk ka juridiksion, shqyrtimi i këtij nënkërkimi nuk mund të vazhdojë dhe për këtë shkak ai duhet të pushohet.

34. Për sa i përket nënkërkimit për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka për shkelje të ndalimeve sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata konstaton se ai ka marrë përgjigje në vendimin e saj nr. 1/2023. Si më lart u parashtua, në këtë vendim, në koherencë me jurisprudencën e saj, Gjykata ka ritheksuar se në zbatim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës një e dhjeta e deputetëve të Kuvendit ka të drejtë të paraqesë mocion për konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetit, ndërsa vendimmarrja e Kuvendit është e domosdoshme me qëllim vënien në lëvizje të kësaj Gjykate për t’u shprehur për themelin e çështjes, për sa kohë që pa një vendim të këtij organi Gjykata nuk mund të shqyrtojë kërkesa të tilla (*shih paragrafin 55 të vendimit*). Ndërkohë, pika 4 e nenit 70 të Kushtetutës përcakton se për çdo shkelje të paragrafit 3 të këtij neni, me mocion të Kryetarit të Kuvendit ose të një të dhjetës së anëtarëve të tij, Kuvendi vendos për dërgimin e çështjes në Gjykatë, e cila konstaton papajtueshmërinë. Pra, konstatimi i papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetit për shkelje të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës është një çështje që i përket juridiksionit të Gjykatës, juridiksion ky që aktivizohet vetëm me kërkesë të Kuvendit. Për sa kohë që ky i fundit nuk ka vendosur për dërgimin e çështjes në Gjykatë, juridiksioni i saj për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka për shkelje të ndalimeve sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, nuk është aktivizuar.

35. Në situatën kur për *kërkimin e dytë*, njëri nga nënkërkimet nuk i përket juridiksionit kushtetues, ndërsa për nënkërkimin tjetër juridiksioni kushtetues nuk është aktivizuar ende sipas parashikimeve kushtetuese, Gjykata vlerëson se shqyrtimi i këtij kërkimi (*kërkimit të dytë*) nuk mund të vazhdojë dhe për këtë shkak ai duhet të pushohet.

36. Edhe për këtë përfundim gjykata mban në konsideratë sa është parashtruar në paragrafin 22 të këtij vendimi në lidhje me ligjin e zbatueshëm për këtë situatë, duke vërejtur se për zbatim thirret përsëri shkronja “c” e nenit 299 të KPC-së. Sipas kësaj dispozite, gjykata vendos pushimin e gjykimit kur çështja nuk hyn në juridiksionin gjyqësor.

37. Në përfundim, Gjykata vlerëson se çështja në shqyrtim para saj, e vënë në lëvizje nga jo më pak se një e pesta e deputetëve, duhet të pushohet në tërësi.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 70 dhe 131, pika 1, shkronja “e”, të Kushtetutës, si dhe neneve 1, 66 e vijues dhe 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

V E N D O S I:

1.Pushimin e gjykimit të çështjes.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 23.01.2023

Shpallur më 22.02.2023

MENDIM PAKICE

1. Në çështjen nr. 10 (Nj) 2022 të Regjistrit Themeltar, me kërkues jo më pak se një e pesta e deputetëve të Kuvendit, me objekt shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit dhe konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka, jam kundër qëndrimit të shumicës vetëm për sa i përket pushimit të gjyqimit të çështjes në lidhje me kërkimin e dytë. Në vijim parashtroj qëndrimin tim, i cili është në vijimësi të qëndrimit në pakicë të mbajtur në vendimin nr. 1, datë 23.01.2023, me të cilin Gjykata ka vendosur pranimin e kërkesës së paraqitur nga 1/10-ta e deputetëve, duke shfuqizuar vendimet e mësipërme të Kuvendit.

2. Në lidhje me kërkimin e parë shumica ka vlerësuar se në kushtet kur me vendimin nr. 1, datë 23.01.2023 Gjykata ia ka nënshtuar kontrollit kushtetues vendimet e Kuvendit nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022, duke i shfuqizuar ato si të papajtueshme me Kushtetutën, ky kërkim tashmë ka mbetur pa objekt, ndaj, në mungesë të lëndës, shqyrtimi i kërimit të parë në rastin konkret nuk mund të vazhdojë dhe për këtë shkak ai duhet të pushohet (*shih paragrafin 21 të vendimit*).

3. Fillimisht, dua të theksoj se në rastin konkret nuk jemi para një konflikti kompetencash dhe çështja jo vetëm që nuk është parashtruar si e tillë, referuar pretendimeve të kërkuesit, por as nuk është mbështetur mbi këtë bazë ligjore, neni 131, pika 1, shkronja “ç”, i Kushtetutës. Përkundrazi, kërkesa është mbështetur në përcaktimet e nenit 70, pika 3, i lidhur me ato të nenit 131, pika 1, shkronja “e”, i parë së bashku me nenin 134, pika 1, shkronja “c” të Kushtetutës. Gjykata, në vendimin nr. 1, datë 23.01.2023, ka pranuar një kërkesë për konflikt kompetencash të 1/10-ës të deputetëve, duke arsyetuar se ajo ishte subjekt në konflikt dhe se Kuvendi i kishte cenuar të drejtën për të kërkuar dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese. Edhe në çështjen e vënë në lëvizje nga 1/5-ta e deputetëve, shumica sërish ka konstatuar një konflikt kompetencash brenda të njëjtit organ, në dukje mes 1/5 të deputetëve dhe vetë Kuvendit, duke krijuar kështu konfuzion në lidhje me organin që përfundimisht është subjekti në konflikt (1/10-ta apo 1/5-ta) dhe të kompetencës kushtetuese që është prekur/cenuar/kufizuar, për të cilën konstatoj se në asnjë nga këto dy vendime nuk është arritur të përcaktohet në kuptimin që asaj i ka dhënë jurisprudenca kushtetuese.

4. Megjithatë, në lidhje me këtë kërkim i bashkohem qëndrimit të shumicës për pushimin e gjyqimit, për sa kohë që vendimet e kundërshtuara të Kuvendit janë bërë objekt shqyrtimi nga Gjykata dhe janë shfuqizuar nga ajo si të papajtueshme me Kushtetutën.

5. Në lidhje me kërkimin e dytë të objektit të kërkesës, ai për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka, shumica ka evidentuar se i referohet ndalimeve sipas pikës

2 dhe ato sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës dhe duke vlerësuar se përmban dy nënkërkime i ka analizuar ato veçmas. Sipas shumicës, në kushtet kur për nënkërkimin e konstatimit të papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka për shkelje të ndalimeve sipas pikës 2 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata nuk ka juridiksion, shqyrtimi i këtij nënkërkimi nuk mund të vazhdojë dhe për këtë shkak ai duhet të pushohet (*shih paragrafin 33 të vendimit*). Kurse për sa i përket nënkërkimit sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, shumica ka vlerësuar se ai ka marrë përgjigje në vendimin nr. 1, datë 23.01.2023 dhe se juridiksioni i Gjykatës aktivizohet vetëm me kërkesë të Kuvendit. Në kushtet që juridiksioni kushtetues nuk është aktivizuar ende, shqyrtimi i këtij kërkimi nuk mund të vazhdojë dhe për këtë shkak ai duhet të pushohet (*shih paragrafët 34 dhe 35 të vendimit*).

6. Në vlerësimin tim, në lidhje me sa më sipër duket se ka një mungesë koherence në vendimmarrjen e Gjykatës në shqyrtimin e këtyre dy kërkesave. Në qëndrimin tim në pakicë në vendimin nr. 1, datë 23.01.2023 kam ngritur pikërisht shqetësimin se Gjykata nuk ka bërë një ndarje të qartë të juridiksionit të saj, e cila do të përcaktonte edhe konfliktin e pretenduar kushtetues. Më konkretisht, në thelb kam vlerësuar se për sa kohë që nuk është përcaktuar nëse çështja e parashtruar nga 1/10-ta e deputetëve bie nën ombrellën e mbrojtjes së pikës 2 ose të pikës 3 të nenit 70, kthimi i çështjes në Kuvend sjell paqartësi edhe në vetë qëndrimin që duhet të mbajë ai organ.

7. Përtej kësaj, duke vijuar me analizën e jurisprudencës kushtetuese dhe të kuadrit kushtetues e ligjor, jam shprehur se e vetmja mënyrë që Gjykata të përfshihet në një proces kushtetues të kontrollit të pajtueshmërisë së mandatit, është nëse vetë Kuvendi, si subjekt që përcaktohet nga neni 70, pika 4, i Kushtetutës, ose 1/5-ta e deputetëve, si një subjekt i pakushtëzuar që i lind kjo e drejtë në kuptim të përmbajtjes së neneve 131, pika 1, shkronja “e” dhe 134, pika 1, shkronja “c”, por tashmë i cituar si subjekt në nenin 66, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000, vë në lëvizje këtë lloj gjykimi kushtetues.

8. Në përmbajtjen e mëparshme, neni 66, pika 3, i ligjit nr. 8577/2000 parashikonte se kërkesa për papajtueshmëri mund të paraqitej në Gjykatë nga Kuvendi për sa kohë vazhdonte mandati i deputetit. Ndryshimet kushtetuese dhe ligjore të vitit 2016, kanë prekur edhe ligjin nr. 8577/2000 dhe aktualisht neni 66 ka këtë përmbajtje: “1. Për shqyrtimin e zgjedhshmërisë së deputetëve, Gjykata Kushtetuese vihet në lëvizje me kërkesë të Presidentit të Republikës, të jo më pak se një të pestës së deputetëve të Kuvendit ose të partive politike. 2. Për shqyrtimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e funksioneve të deputetëve, Gjykata Kushtetuese vihet në lëvizje me kërkesë të Kuvendit ose të një të pestës së deputetëve. 3. Gjykata Kushtetuese verifikon, sipas Kushtetutës, zgjedhjen e deputetëve, me kërkesë të partisë politike ose të kandidatit të pavarur për deputet.”.

9. Ky parashikim ligjor është miratuar në datën 06.10.2016 dhe ka hyrë në fuqi pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese nr. 7, datë 24.02.2016, me të cilin ajo ka interpretuar nenin 70 të Kushtetutës. Përcaktimi në mënyrë të shprehur i 1/5-ës të deputetëve si subjekt kërkues për shqyrtimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e funksionit të deputetit në qëndrimin tim është mekanizmi zhblllokues për të evituar çdo vendimmarrje me natyrë politike dhe për të mos lejuar që diskrecioni i Kuvendit në vlerësimin e natyrës së çështjes, sipas pikës 2 ose pikës 3 të nenit 70, të ngelet jashtë çdo kontrolli kushtetutshmërie.

10. Kjo e drejtë e subjektit kushtetues 1/5-ta e deputetëve të Kuvendit është e lidhur me rolin që ka ky subjekt i pakushtëzuar, i parashikuar në nenin 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës dhe nenin 49, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, në mbrojtjen e interesit publik, pa u kushtëzuar me një interes subjektiv konkret. Gjykata ka theksuar se interesi i këtyre funksionarëve publikë për të mbrojtur sistemin normativ dhe parimet shtetformuese, si konstitucionalizmi, shteti i së drejtës, demokracia, dinjiteti njerëzor, barazia sociale etj., të shpalosura në Kushtetutë, nuk është i kushtëzuar (*shih vendimin nr. 55, datë 27.07.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

11. Përdorimi i lidhëses “ose” në pikën 2 të nenit 66 të ligjit nr. 8577/2000, nga ana tjetër, nuk lejon krijimin e premisave që kjo e drejtë të krijojë përplasje ose të mbivendoset me detyrimin e Kuvendit për t’iu drejtuar Gjykatës. Kjo e drejtë e këtij subjekti (1/5 e deputetëve) synon të garantojë kontrollin jo vetëm të veprimtarisë së Kuvendit, por edhe respektimin e parimeve kushtetuese në ushtrimin e mandatit nga deputeti në rastet kur shumica parlamentare vepron në kundërshtim me normën kushtetuese.

12. Për sa më sipër, në linjë me argumentet e mia në qëndrimin në pakicë në vendimin nr. 1, datë 23.01.2023 të Gjykatë, duke qenë se 1/10-ta e deputetëve të Kuvendit nuk ka asnjë legjitimitet për të vënë në lëvizje gjykimin kushtetues, Gjykata duhej të vendoste rrëzimin e asaj kërkesë dhe të merrte në shqyrtim në themel kërkesën në shqyrtim të paraqitur nga 1/5-ta e deputetëve të Kuvendit. Vetëm në këtë mënyrë ajo do të mund të vijonte më tej me shqyrtimin në themel të çështjes, pa pasur nevojë të presë të investohet sërish nga Kuvendi.

13. Gjykata i kishte të gjitha mundësitë që, në varësi të shkeljes së deputetit, sipas pikës 2 ose sipas pikës 3 të nenit 70, të përcaktonte në mënyrë të qartë dhe përfundimtare edhe juridiksionin të cilit i përket kjo çështje. Me fjalë të tjera, nëse do të arrinte në përfundimin se ndodhej para veprimit të pikës 2 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata do ta kthente përfundimisht çështjen në Kuvend, duke e detyruar atë të shprehet për bazueshmërinë e saj, ndërkohë që nëse do të vlerësonte se çështja bie në fushën e veprimit të pikës 3 të nenit 70 do ta shqyrtonte atë në themel, duke dhënë vendim përfundimtar për pajtueshmërinë në ushtrimin e funksionit nga deputetja Olta Xhaçka.

14. Në përfundim, vlerësoj se Gjykata nuk duhej të kishte vendosur pushimin e gjykimit në lidhje me kërkimin e dytë, atë për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka, por duhej të kishte vijuar me shqyrtimin e tij dhe të shprehej për themelin e pretendimeve të kërkuarit.

Anëtare: Sonila Bejtja

MENDIM PAKICE

1. Në gjykimin kushtetues të vënë në lëvizje nga një e pesta e deputetëve të Kuvendit të Shqipërisë (kërkuesi), me objekt “*Shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022, datë 17.11.2022 dhe nr. 84, datë 17.11.2022 të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën. Konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka*”, jam pjesërisht kundër vendimit të shumicës për pushimin e gjykimit të çështjes. Qëndrimi kundër lidhet me pushimin e gjykimit të kërimit për papajtueshmërinë e mandatit të deputetes Olta Xhaçka, pasi vlerësoj se ky kërkim duhet të shqyrtohet në themelin e tij dhe të merrte përgjigje përfundimtare nga Gjykata. Në mbështetje të nenit 132, pika 3, të Kushtetutës dhe nenit 72, pika 8, të ligjit nr. 8577/2000, që parashikojnë publikimin e mendimit të pakicës së bashku me vendimin përfundimtar të Gjykatës Kushtetuese, parashtroj në vijim argumentet që mbështesin qëndrimin pjesërisht kundër.

2. Shumica ka parashtruar se kërkitimi për papajtueshmërinë e mandatit të deputetes është bazuar në dy shkaqe të ndara kushtetuese: (i) për shkelje të ndalimeve sipas pikës 2 të nenit 70 të Kushtetutës; (ii) për shkelje të ndalimeve sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës. Të dyja këto shkaqe kushtetuese janë analizuar veçmas. Kështu, për sa i përket shkakut të parë kushtetues, shumica ka konkluduar se referuar shkronjës “e” të nenit 131 të Kushtetutës, Gjykata nuk ka juridiksion dhe për këtë shkak shqyrtimi duhet të pushohet (*shih paragrafin 33 të vendimit*). Kurse lidhur me shkakun e dytë ka konkluduar se juridiksioni i Gjykatës aktivizohet vetëm me kërkesë të Kuvendit dhe për sa kohë ky i fundit nuk ka vendosur dërgimin e çështjes pranë saj, ai nuk është aktivizuar (*shih paragrafin 34, po aty*). Në këtë situatë, shumica ka vlerësuar se shqyrtimi i kërimit për papajtueshmërinë e mandatit të deputetes nuk mund të vazhdojë, ndaj ai duhet të pushohet (*shih paragrafin 35, po aty*), pa u shqyrtuar bazueshmëria në themel e tij.

3. Në parantezë vlen të evidentohet se Mbledhja e Gjyqtarëve i kishte verifikuar të përmbushura kriteret paraprake të pranueshmërisë, përfshirë ekzistencën e juridiksionit, për shqyrtimin në themel të çështjes në datën 16.12.2022 dhe kishte vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare (*shih paragrafin 10 të vendimit*). Në seancë plenare nuk u verifikua ndonjë rrethanë e re ose e ndryshuar mbi kriteret paraprake të pranueshmërisë së kërimit për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, bazuar në nenin 131, pika 1, shkronja “e”, të Kushtetutës. Për rrjedhojë, nuk u verifikua situata që vlerësimi i Mbledhjes së Gjyqtarëve për shqyrtimin në themel të kësaj çështjeje të kishte ndryshuar, ndaj nuk pajtohem me qëndrimin e shumicës se Gjykatës i mungon juridiksioni për zgjidhjen e këtij kërkitimi.

4. Në këtë drejtim duhet theksuar se dhënia e vendimit nr. 1, datë 23.01.2023 të Gjykatës Kushtetuese nuk përbën rrethanë të re, me rëndësi përcaktuese për fatin e shqyrtimit në themel të çështjes në fjalë, pasi, në thelb, me anë të këtij vendimi Gjykata ka zgjidhur një mosmarrëveshje kushtetuese midis subjekteve të ndryshme, me objekt dhe shkak të ndryshëm kushtetues. Thënë ndryshe, ndonëse konteksti i fakteve lidhej me të njëjtat dyshime se deputetja kishte kryer veprimtari në shkelje të Kushtetutës, Gjykata, bazuar në nenin 131, pika 1, shkronja “ç” të Kushtetutës, me vendimin nr. 1, datë 23.01.2023, i është përgjigjur në themel konfliktit të kompetencave kushtetuese, duke treguar rolin dhe funksionin kushtetues të një të dhjetës së deputetëve dhe Kuvendit në procedurën e nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, për shkak të nxjerrjes prej Kuvendit të dy vendimeve, me të cilat nuk iu hap rruga mocionit të një të dhjetës së deputetëve. Në çështjen konkrete, ndonëse ekziston i njëjti kontekst faktesh mbi dyshimet për veprimtarinë e deputetes, gjykimi kushtetues është i ndryshëm, pasi kërkues paraqitet një e pesta e deputetëve dhe objekti lidhet me papajtueshmërinë e funksionit të deputetes sipas nenit 131, pika 1, shkronja “e”, për shkak të veprimeve të kësaj të fundit, që kërkuesi pretendon se janë në shkelje të Kushtetutës.

5. Për ta paraqitur më thjesht argumentin, mund të përdoret analogjia në procedurë. Kështu, Gjykata nuk mund të pushojë gjykimin kushtetues të vënë në lëvizje nga një subjekt i pakushtëzuar për kontrollin e një akti normativ, me arsyetimin se i njëjti akt ka qenë objekt kundërshtimi i një ankimi kushtetues individual, për të cilin Gjykata nuk është shprehur në themel, pasi ka urdhëruar rigjykimin e çështjes nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm.

6. Nën këtë analizë, më duhet të ritheksoj se kërkimi për papajtueshmërinë e mandatit të deputetes i plotëson të gjitha kriteret paraprake të pranueshmërisë dhe zgjidhjes në themel të tij me vendim përfundimtar nga Gjykata, për arsyet e mëposhtme:

7. *Së pari*, kërkuesi legjitimohet *ratione personae*, pasi një e pesta e deputetëve parashikohet si subjekt kushtetues në nenin 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës që ka të drejtë të vërë në lëvizje juridiksionin kushtetues për arsye të një interesi publik, pa u kushtëzuar me një interes subjektiv konkret. Interesi i këtyre funksionarëve publikë për të mbrojtur sistemin normativ dhe parimet shtetformuese, si konstitucionalizmi, shteti i së drejtës, demokracia, dinjiteti njerëzor, barazia sociale etj., të shpalosura në Kushtetutë, nuk është i kushtëzuar (*shih vendimet nr. 18, datë 07.07.2022; nr. 41, datë 16.05.2017; nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 19, datë 15.04.2015; nr. 59, datë 23.12.2014, nr. 18, datë 29.07.2008 të Gjykatës Kushtetuese*). Për më tepër, me ndryshimet e vitit 2016 që iu bënë ligjit organik të Gjykatës Kushtetuese, në kuadër të reformës në drejtësi, është parashikuar shprehimisht se një e pesta e deputetëve mund të vërë në lëvizje këtë lloj gjykimi kushtetues, krahas Kuvendit (neni 66, pika 2, i ligjit nr. 8577/2000). Mbi bazën e

këtij arsyetimi, ndaj vlerësim të ndryshëm me shumicën, e cila shprehet se juridiksioni kushtetues për konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit për shkelje të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës aktivizohet vetëm me kërkesë të Kuvendit (*shih paragrafin 34 të vendimit*), pasi në thelb ky argument krijon jurisprudencë për ta shndërruar një të pestën e deputetëve në subjekt të kushtëzuar dhe nuk konsideron interesin publik, të cilin mbart dhe përfaqëson në nivel kushtetues një e pesta e deputetëve.

8. Së dyti, kërkuksi legjitimohet *ratione temporis*, pasi e ka paraqitur kërkesën duke respektuar të tria llojet e afateve të parashikuara nga neni 66/a, pika 2, i ligjit nr. 8577/2000. Konkretisht, në kohën e paraqitjes së kërkesës për papajtueshmërinë e funksionit të deputetes, kjo e fundit vazhdon mandatin e deputetes. Përfundimi i rregullt i mandatit të deputetes është i pritshëm të ndodhë me zgjedhjet e përgjithshme për Kuvendin në vitin 2025, që tregon se kërkesa nuk është paraqitur në Gjykatë 6 muajt e fundit të mandatit të saj. Po ashtu, kërkesa ka respektuar edhe afatin ligjor “3 muaj nga konstatimi i papajtueshmërisë”, pasi, siç u pohua edhe nga palët në seancë plenare, veprimtaria tregtare që kërkuksi i atribuon deputetes nuk është ndërprerë ende. Kjo do të thotë se fakti i parashtruar nga kërkuksi si shkak i papajtueshmërisë së mandatit të deputetes, përbën një situatë vazhduese, në të cilën afati ligjor, si rregull, fillon të ecë ditën kur situata vazhduese përfundon.

9. Së treti, kërkuksi legjitimohet edhe *ratione materiae*, pasi sipas nenit 131, pika 1, shkronja “e”, të Kushtetutës është në juridiksionin e Gjykatës Kushtetuese të vendosë për themelin e çështjes nëse deputeti ndodhet në kushtet e papajtueshmërisë me mandatin. Në shtesë të argumenteve të dhëna më lart (*shih paragrafin 4 të këtij mendimi pakice*), më duhet të theksoj se, bazuar në parimin e kushtetutshmërisë dhe të shtetit të së drejtës, nuk pajtohem me shumicën që ka konkluduar se çështja duhet të pushohet për shkak se mungon juridiksioni kushtetues për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes për shkelje të ndalimeve sipas pikave 2 dhe 3 të nenit 70 të Kushtetutës.

10. Gjykata është shprehur se parimi i shtetit të së drejtës i detyron të gjitha organet e pushtetit publik që t’i ushtrojnë kompetencat e tyre vetëm në kuadër dhe në bazë të normave kushtetuese (*shih vendimet nr. 60, datë 16.09.2016; nr. 25, datë 28.04.2014; nr. 23, datë 08.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*). Të gjitha organet, të parashikuara ose jo në Kushtetutë, duhet t’i nënshtrohen parimit të kushtetutshmërisë dhe atij të ligjshmërisë, pasi vetëm në këtë mënyrë garantohet shteti i së drejtës. Megjithatë, shteti i së drejtës nuk konsiston vetëm në detyrimin për zbatimin e tërësisë së normave juridike nga organet shtetërore, por në sigurimin e kontrollit gjyqësor se si autoritetet respektojnë këto norma juridike (*shih vendimin nr. 29, datë 02.07.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

11. Nën dritën e këtyre standardeve, papajtueshmëria e funksionit të deputetit është çështje e pastër kushtetuese dhe shqyrtimi kushtetues i saj garanton shtetin e së drejtës, pasi mundëson kontrollin gjyqësor mbi veprimtarinë e deputetes, në cilësinë e funksionarit publik dhe më tej edhe mbi veprimtarinë e vetë Kuvendit. Një qasje e kundërt krijon mundësi për arbitraritet dhe mungesë kontrolli gjyqësor të arbitraritetit, në veçanti kur deputeti është pjesë e shumicës parlamentare. Është e vërtetë që për Kuvendin vepron parimi i autonomisë parlamentare, në kuptimin që ai duhet të shqyrtojë çështjen e papajtueshmërisë në instancë të parë, por, siç tregojnë faktet e çështjes konkrete, të pohuara edhe prej palëve në seancë plenare, ndonëse shumica e anëtarëve të Kuvendit vlerësoi se veprimet që i atribuoheshin deputetes binin në fushën e zbatimit të nenit 70, pika 2, të Kushtetutës, Kuvendi nuk e vijoi këtë procedurë, por, në fakt, e përfundoi shqyrtimin parlamentar pa ndonjë vendim themeli mbi rastin.

12. Për sa më lart, çmoj se kërkimi për papajtueshmërinë e mandatit të deputetes i plotësonte të gjitha kriteret paraprake të pranueshmërisë, ndaj Gjykata duhet ta shqyrtonte në themel atë dhe të jepte vendim përfundimtar.

Anëtare: Marsida Xhaferllari

MENDIM PAKICE

1. Një grup prej jo më pak se një e pesta e deputetëve të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë i janë drejtuar Gjykatës me kërkesë me objekt: *“Shfuqizimi i vendimeve nr. 83, datë 17.11.2022 “Për mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin, me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka” dhe nr. 84, datë 17.11.2022 “Për miratimin e raportit të shumicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin, me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka” të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë. Konstatimi i papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka.”*. Gjykata, pasi ka analizuar çështjen e juridiksionit të saj kushtetues në lidhje me dy kërkimet e ngritura nga kërkuesi, ka vendosur pushimin e gjykimit.

2. Për sa i përket *kërkimit të parë*, për shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, duke qenë se Gjykata ka shqyrtuar më parë të njëjtin proces të zhvilluar nga Kuvendi, pra për papajtueshmërinë e mandatit të deputetes Olta Xhaçka dhe me vendimin nr. 1, datë 23.01.2023 ka vendosur se vendimet e lartpërmendura janë të papajtueshme me Kushtetutën (*shih paragrafin 19 të vendimit*), është vlerësuar se ky kërkim tashmë ka mbetur pa objekt dhe për këtë shkak shqyrtimi i tij duhet të pushohet (*shih paragrafin 21 të vendimit*).

3. Në lidhje me *kërkimin e dytë*, për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka, shumica, bazuar në jurisprudencën kushtetuese (*shih vendimin nr. 72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*), ka vlerësuar se Gjykata nuk ka juridiksion për shqyrtimin e çështjeve sipas paragrafit 2 të nenit 70 të Kushtetutës. Ndërkohë, sipas shumicës, Gjykata ka juridiksion për rastet e vlerësimit të papajtueshmërisë me mandatin për shkelje të paragrafit 3 të nenit 70 të Kushtetutës, për të cilat kushtetutëbërësi ka parashikuar vënien në lëvizje të saj (Gjykatës), sipas paragrafit 4 të po këtij neni (*shih paragrafin 26 të vendimit*). Gjithsesi, duke qenë se juridiksioni kushtetues për këto çështje, sipas paragrafit 4 të nenit 70 të Kushtetutës, aktivizohet vetëm me kërkesë të Kuvendit, shumica ka arritur në përfundimin se për sa kohë që ky i fundit nuk ka vendosur për dërgimin e çështjes në Gjykatë, shqyrtimi i këtij kërkitimi nuk mund të vazhdojë dhe për këtë shkak duhet të pushohet (*shih paragrafët 34-35 të vendimit*).

4. Për arsye se nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën për përfundimin e arritur në këtë çështje, vetëm në lidhje me kërkimin e dytë, e çmoj të rëndësishme të shpreh argumentet mbi të cilat mbështes mendimin tim në pakicë.

5. Fillimisht, dua të nënvizoj faktin se bashkohem me parimet e theksuara nga jurisprudenca e kësaj Gjykate dhe shumica se për sa u takon rasteve të papajtueshmërisë, sipas paragrafit 2 të nenit 70 të Kushtetutës ose ligjeve tek të cilat ai referon, Gjykata nuk ka juridiksion për shqyrtimin e tyre, ndërsa për rastet e papajtueshmërisë të parashikuara në paragrafin 3 të nenit 70 të Kushtetutës, kur deputeti kryen veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor, ose fiton pasuri të këtyre, Gjykata, bazuar në nenin 131, pika 1, shkronja “e”, të Kushtetutës, ka juridiksion për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetit (*shih vendimin nr. 72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

6. Në ndryshim nga shumica jam e mendimit që edhe pse juridiksioni kushtetues për çështjet e parashikuara në paragrafin 3 të nenit 70 të Kushtetutës aktivizohet vetëm me kërkesë të Kuvendit, sipas paragrafit 4 të po këtij neni, kjo nuk do të thotë se rasti në shqyrtim nuk hyn në juridiksionin kushtetues. Përkundrazi, duke qenë se shkaku që qëndron në themel të qëndrimit të shumicës lidhet pikërisht me të drejtën e një të pestës për të vënë në lëvizje gjykimin kushtetues dhe jo me faktin se pretendimet nuk kanë natyrë kushtetuese, bazuar mbi të njëjtën jurisprudencë dhe mbi të njëjtat fakte të shqyrtuara nga shumica, vlerësoj se çështja duhej të analizohej nën këndvështrimin e legjitimitetit *ratione personae* të kërkuarit. Kjo edhe në respekt të jurisprudencës kushtetuese që ka trajtuar po në drejtim të legjitimitetit rastet kur objekt i kontrollit kushtetues ka qenë vendimi i Kuvendit për mosdërgimin në Gjykatë të çështjes për konstatimin e papajtueshmërisë me detyrën të deputetit (*shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

7. Për legjitimitetin e tij, kërkuari ka parashtruar se Kushtetuta ka njohur dy mënyra për vënien në lëvizje të Gjykatës për konstatimin e papajtueshmërisë së ushtrimit të funksionit të deputetit: ajo e parashikuar nga neni 70 i Kushtetutës, sipas të cilit Gjykata vihet në lëvizje me vendim të Kuvendit për shkeljet e pikës 3 të kësaj dispozite; ajo e parashikuar nga nenet 131, pika 1, shkronja “e” dhe 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës, ku me kërkesë të një të pestës të deputetëve Gjykata vendos për çështjet që lidhen me papajtueshmërinë e ushtrimit të funksionit të deputetit. Ky mekanizëm i dytë kushtetues përdoret për pretendimet në lidhje me ushtrimin e mandatit në kundërshtim me nenin 70, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës dhe në bazë të tij kërkuari legjitimohet (*shih paragrafin 11.2.1. të vendimit*).

8. Në kuptim të sa më sipër, duke qenë se Gjykata është organi që ka kompetencën për të shqyrtuar në themel çështjen e papajtueshmërisë në ushtrimin e detyrës së deputetit, për të vlerësuar nëse në rastin në shqyrtim, kërkuari, një grup prej jo më pak se një e pesta e deputetëve të Kuvendit, legjitimohet *ratione personae* për vënien në lëvizje të gjykimin kushtetues, duhen analizuar dispozitat kushtetuese dhe ato ligjore në këtë aspekt.

9. Në zbatim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, Gjykata ka theksuar se Kryetari i Kuvendit ose një e dhjeta e deputetëve të Kuvendit ka të drejtë të paraqesë mocion për konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetit, ndërsa vendimmarrja e Kuvendit është e domosdoshme me qëllim vënien në lëvizje të kësaj Gjykate për t'u shprehur për themelin e çështjes, për sa kohë që pa një vendim të këtij organi Gjykata nuk mund të shqyrtojë kërkesa të tilla. Pra, në këtë dispozitë është përcaktuar Kuvendi si subjekt i posaçëm që vë në lëvizje gjykimin kushtetues, si dhe Kryetari i Kuvendit ose *një e dhjeta e anëtarëve të tij* si subjekte që iniciojnë (nëpërmjet mocionit) procedurat parlamentare për këtë qëllim (*shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

10. Përmbajtja e paragrafit 4 të nenit 70 të Kushtetutës është reflektuar edhe në nenin 66 të ligjit nr. 8577/2000, i cili përpara ndryshimeve të vitit 2016 (ligji nr. 99/2016) në pikën 3 të tij parashikonte se kërkesa për papajtueshmëri në ushtrimin e detyrës së deputetit mund të paraqitet në Gjykatë nga Kuvendi për sa kohë vazhdon mandati i deputetit. Ndërsa në përmbajtjen aktuale të nenit 66, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000 parashikohet se përveç Kuvendit, Gjykata mund të vihet në lëvizje edhe nga *një e pesta e deputetëve*.

11. Në lidhje me raportin ndërmjet normave të ndryshme kushtetuese në shqyrtim, gjatë interpretimit të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, Gjykata ka pohuar parimin se norma e posaçme ka përparësi mbi normën e përgjithshme. Sipas saj, në rastet e procedurave për iniciimin e kontrollit kushtetues të pajtueshmërisë me detyrën dhe vlerësimit të mandatit të deputetit, dispozita e pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës përbën normën e posaçme, për rrjedhojë ajo prevalon mbi parashikimin e përgjithshëm të neneve 131 dhe 134 të Kushtetutës (*shih vendimet nr. 1, datë 23.02.2023; nr. 72, datë 07.12.2016; nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Në të njëjtën mënyrë, bazuar dhe në parimin e hierarkisë së akteve normative (neni 116 i Kushtetutës), ajo prevalon edhe mbi parashikimet e ligjit nr. 8577/2000.

12. Në rastin në shqyrtim, referuar rrethanave dhe fakteve konkrete të çështjes, kërkuesi, *një e pesta e deputetëve të Kuvendit*, për konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetes Olta Xhaçka, ka vijuar me paraqitjen në Kuvend të instrumentit parlamentar të mocionit, sipas parashikimit të paragrafit 4 të nenit 70 të Kushtetutës. Referuar edhe objektit të kërkesës, kërkuesi ka kërkuar shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, për shkak të procedurës parlamentare që ka ndjekur. Prandaj mendoj se ai nuk legjitimohet për t'iu drejtuar drejtpërdrejt Gjykatës, sipas nenit 134, pika 1, shkronja "c", të Kushtetutës, si subjekt i pakushtëzuar për vënien në lëvizje të gjykimin kushtetues.

13. Nga ana tjetër, sipas parashikimit të paragrafit 4 të nenit 70 të Kushtetutës, një e pesta e deputetëve të Kuvendit nuk legjitimohet as si subjekt që mund të iniciojë procedurat parlamentare në drejtim konstatimit

të papajtueshmërisë së mandatit të deputetit. Dispozita kushtetuese përcakton shprehimisht një entitet të caktuar të paraqesë mocion, *një e dhjeta e deputeteve të Kuvendit*, prandaj vetëm ai entitet ka të drejtë të paraqesë kërkesë/mocion për mbrojtjen e të drejtave të pakicës parlamentare.

14. Sikurse Gjykata ka theksuar, Kushtetuta e kufizon ushtrimin e të drejtave të pakicës vetëm tek ata deputetë që së bashku plotësojnë një kuorum të caktuar, pa marrë parasysh përbërjen dhe krijimin e saj dhe pavarësisht anëtarësisë në parti ose grupe parlamentare. Pra, grupet e deputetëve, të cilat norma kushtetuese u ka njohur të drejta si entitete, nuk nënkuptojnë dhe nuk barazohen me çdo lloj entiteti ose organizimi politik të deputetëve apo partive politike që veprojnë brenda Kuvendit. Në këtë kuptim, jo çdo grup parlamentar i pakicës është automatikisht edhe subjekt kushtetues, në rast se ai nuk plotëson kriteret kushtetuese, si në aspektin formal (numri i deputetëve kërkues), ashtu edhe në aspektin substancial (të provuarit e interesit në rastet kur është e zbatueshme) (*shih vendimin nr. 42, datë 27.12.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Për sa më lart, për rastet e parashikuara nga paragrafi 4 i nenit 70 të Kushtetutës, pavarësisht faktit se vendimmarrja e Kuvendit është në funksion të legjitimitetit të këtij subjekti për inicimin e gjykimit kushtetues për konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit, procedurat parlamentare mund të vihen në lëvizje vetëm me mocion të Kryetarit të Kuvendit ose një të dhjetës së deputetëve të Kuvendit.

16. Si përfundim, kërkuesi, një e pesta e deputetëve të Kuvendit, nuk legjitimohet *ratione personae* t'i drejtohet Gjykatës për të kërkuar konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit sipas procedurave të parashikuara nga paragrafi 4 i nenit 70 të Kushtetutës.

Anëtare: Fiona Papajorgji

MENDIM PAKICE

1. Në çështjen me kërkues jo më pak se 1/5-ta e deputetëve të Kuvendit të Shqipërisë dhe objekt: “Shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022, datë 17.11.2022 *“Për mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka”* dhe nr. 84, datë 17.11.2022 *“Për miratimin e raportit të shumicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka”* të Kuvendit, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë. Konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka”, kam votuar për: (i) pushimin e çështjes për kërkimin e parë për shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, me të njëjtat argumente si të shumicës (shih paragrafin 21 të vendimit). (ii) rrëzimin e kërkesës për kërkimin e dytë për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka, për shkak se kërkuesi nuk legjitimohej *ratione personae* për vënien në lëvizje të Gjykatës për të kërkuar papajtueshmërinë e mandatit të deputetes, nisur nga premisa kushtetuese që Gjykata ka juridiksion për këtë kërkim të dytë. Në vijim do të parashtroj argumentet e detajuara lidhur me juridiksionin dhe moslegjitimimin e kërkuesit si subjekt kushtetues, iniciues i këtij procesi.

A. Për juridiksionin e Gjykatës Kushtetuese

2. Sikundër edhe është theksuar në vendim, para Gjykatës janë regjistruar në të njëjtën ditë 2 kërkesa, me kërkues një grup deputetësh të Kuvendit. Përveç kërkesës objekt shqyrtimi, një grup tjetër prej 14 deputetësh të Kuvendit, në cilësinë e 1/10-ës të deputetëve, ka paraqitur kërkesë me objekt: *“Zgjidhja e konfliktit të kompetencave ndërmjet Kuvendit të Shqipërisë dhe subjektit kushtetues në konflikt, jo më pak se 1/10 e deputetëve. Deklarimi i vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit të Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë”*. Kjo kërkesë është marrë në shqyrtim nga Gjykata në seancën plenare të datës 18.01.2022 dhe, në përfundim të shqyrtimit, me vendimin nr. 1, datë 23.01.2023, ajo ka vendosur: *“Pranimin e kërkesës. Zgjidhjen e konfliktit/mosmarrëveshjes së kompetencës ndërmjet Kuvendit të Shqipërisë dhe subjektit kushtetues në konflikt, jo më pak se 1/10 -ta e deputetëve. Shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit të Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë”* (shih vendimin nr. 1, datë 23.01.2023 të Gjykatës Kushtetuese).

3. Në vendimin e saj nr. 1/2023 Gjykata ka analizuar juridiksionin e saj, duke u shprehur: “Gjykata konstaton se ekziston një mosmarrëveshje kompetencash midis subjekteve kushtetuese brenda të njëjtit pushtet, një të dhjetës së deputetëve, nga njëra anë, dhe Kuvendit, nga ana tjetër. Ky konflikt mes subjekteve është konkret dhe *prima facie* ka natyrë kushtetuese, pasi Kuvendi, si interpretues i parë i normës kushtetuese, ka nxjerrë vendimet përkatëse nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022, duke u shprehur për mënyrën se si e kupton normën kushtetuese, mënyrë e cila nga një e dhjeta e deputetëve është kuptuar se kufizon të drejtën kushtetuese të tyre, sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Në këto kushte, në referim të nenit 131, pika 1, shkronja “ç”, të Kushtetutës, Gjykata vlerëson se ka juridiksion për të marrë në shqyrtim kërkesën e kërkuarit për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, sipas objektit (*shih paragrafët 11-18 të vendimit*). Ndërsa për themelin, Gjykata ka arritur në konkluzionin se çështja e vlerësimit të papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, referuar fakteve, nuk i takon vlerësimit të Kuvendit, por vlerësimit të kësaj Gjykate, pasi ato (faktet) kërkojnë shqyrtimin në themel, në mënyrë që të mund të përcaktohet nëse duhet të klasifikohen në parashikimet e nenit 70, pika 2 ose nenit 70, pika 3, të Kushtetutës (*shih paragrafin 54 të vendimit*). Gjykata ka ritheksuar se në zbatim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës një e dhjeta e deputetëve të Kuvendit ka të drejtë të kërkojë konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetit, ndërsa vendimmarrja e Kuvendit është e domosdoshme, me qëllim vënien në lëvizje të kësaj Gjykate për t’u shprehur për themelin e çështjes, për sa kohë që pa një vendim të këtij organi, Gjykata nuk mund të shqyrtojë kërkesa të tilla” (*shih paragrafin 55 të vendimit*).

4. Në vështrim të sa më lart, çmoj se konkluzionet e arritura në çështjen e sipërcituar vlejnë edhe në çështjen në shqyrtim. Për rrjedhojë, vlerësoj se edhe në çështjen konkrete, Gjykata ka juridiksion për shqyrtimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetes, për sa kohë është konkluduar se nuk i takon vlerësimit të Kuvendit, por vlerësimit të kësaj Gjykate që faktet e çështjes të shqyrtohen në themel, në mënyrë që të mund të përcaktohet nëse duhet të klasifikohen në parashikimet e nenit 70, pika 2 ose nenit 70, pika 3, të Kushtetutës. Edhe pse theksoj se në parim jam dakord me qëndrimin se për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetit për shkelje të pikës 2 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata nuk ka juridiksion, qëndrim i konsoliduar jurisprudencial tashmë (*shih vendimet nr. 44, datë 7.10.2011; nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 32, datë 03.06.2016; nr.72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

5. Në vlerësimin tim, vendimmarrja e Kuvendit, si domosdoshmëri për vënien në lëvizje të Gjykatës, është e lidhur me legjitimitimin e këtij organi si subjekt iniciues i gjykimit kushtetues për konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit. Për rrjedhojë, nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën se

juridiksioni kushtetues i Gjykatës për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka për shkelje të ndalimeve sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, nuk është aktivizuar ende, ndaj dhe çështja duhet pushuar (*shih paragrafët 34-35 të vendimit*). Pushimi i çështjes me argumentin e mosaktivizimit të juridiksionit kushtetues, pasi Kuvendi akoma nuk e ka dërguar çështjen në Gjykatën Kushtetuese, nuk është aspekt juridiksioni, por legjitimimi, ndaj dhe në këtë vendim duhej të kishte zënë vend analiza në drejtim të legjitimitetit të kërkuarit jo më pak se 1/5-ta e deputetëve.

Për legjitimitetin e kërkuarit jo më pak se një e pesta e deputetëve të Kuvendit

6. Kërkuari, jo më pak se 1/5-ta e deputetëve, ka pretenduar se Kushtetuta ka njohur dy mënyra për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese për konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit: mënyra e parë, përmes nenit 70 të Kushtetutës dhe vetëm për shkelje të pikës 3 të këtij neni; mënyra e dytë përmes neneve 131/e dhe 134/c të Kushtetutës, ku me kërkesë të 1/5-ës së deputetëve Gjykata vendos për papajtueshmërinë e ushtrimit të funksionit të deputetit për shkeljen e pikave 2 dhe 3 të nenit 70 të Kushtetutës (*shih faqet 6 dhe 7 të kërkesës; faqen 4 të parashtrimeve të datës 18.01.2023*). Në këtë aspekt, sipas tij, Gjykata duhet të marrë në analizë dhe legjitimitetin e drejtpërdrejtë të 1/5-ës së deputetëve të Kuvendit, si një legjitimitet substancial për paraqitjen e një kërkesë të tillë dhe jo vetëm një legjitimitet formal, sikundër ai i Kuvendit, (*shih paragrafin 8 të kërkesës*).

7. Neni 70 i Kushtetutës, në paragrafët 3 dhe 4, parashikon se “(...) Deputetët nuk mund të kryejnë asnjë veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe as të fitojnë pasuri të këtyre. 4. Për çdo shkelje të paragrafit 3 të këtij neni, me mocion të kryetarit të Kuvendit ose të një së dhjetës së anëtarëve të tij, Kuvendi vendos për dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese, e cila konstaton papajtueshmërinë”.

8. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka mbajtur qëndrimin se norma specifike kushtetuese ka përparësi mbi normën e përgjithshme, duke theksuar se në rastet e çështjeve të vlerësimit të pajtueshmërisë me Kushtetutën të mandatit të deputetit, neni 70, pika 4, i Kushtetutës përbën normën kushtetuese specifike (*shih vendimet nr. 7, datë 24.02.2016; nr.72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

9. Konkretisht, sipas Gjykatës: “Kjo normë ka përcaktuar Kuvendin si subjekt të posaçëm që vë në lëvizje këtë gjykim kushtetues, si dhe subjektet që iniciojnë procedurat parlamentare për këtë qëllim (Kryetari i Kuvendit ose një e dhjeta e anëtarëve të tij). Vendimmarrja e Kuvendit, në kuptim të nenit 70, pika 4, është në funksion të legjitimitetit të këtij subjekti për iniciimin e gjykimit kushtetues për konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit. Gjykata, ka vlerësuar se edhe pse në përmbajtjen e pikës 4 të

nenit 70 të Kushtetutës nuk është përdorur termi “është i detyruar”, kjo nuk nënkupton se vlerësimi në këtë rast është në kompetencë të Kuvendit, por se vënia në lëvizje e Gjykatës kërkon një vendimmarrje të këtij organi, e cila është produkt i seancës plenare, pas respektimit të procedurave parlamentare” (*shih vendimet nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 32, datë 03.06.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

10. Për sa më lart, Kushtetuta ka parashikuar një arkitekturë normative, ashtu si dhe Gjykata Kushtetuese ka ndërtuar një arkitekturë nga praktika kushtetuese (jurisprudenca) për sa i përket vlerësimit të rasteve të papajtueshmërisë së mandatit të deputetit, që nëse analizohen së bashku arrijnë të ruajnë integritetin e Kushtetutës si një e tërë.

11. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se çdo normë kushtetuese ka një lidhje të caktuar me normat e tjera dhe, së bashku, ato formojnë një tërësi normash të harmonizuara. Çdo normë e Kushtetutës duhet të interpretohet në mënyrë që të jetë e pajtueshme me parimet themelore kushtetuese. Kjo për arsye se të gjitha normat dhe parimet kushtetuese formojnë një sistem harmonik. Natyra e Kushtetutës, koncepti i kushtetutshmërisë, nënkupton që ajo nuk mund të ketë kontradikta të brendshme. Për pasojë, asnjë dispozitë e Kushtetutës nuk mund të nxirret jashtë kontekstit të saj dhe të interpretohet më vete (*shih vendimet nr. 1, datë 26.01.2021; nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 8, datë 08.03.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Në këtë drejtim, nga pikëpamja normative, neni 70, pika 4, i Kushtetutës ka për qëllim mbrojtjen e garancive kushtetuese të interesit publik, kushtetutshmërisë dhe shtetit të së drejtës, ndarjes së pushteteve, parimit të demokracisë, besueshmërisë së publikut në cilësinë e përfaqësimit të tij nga deputetët, në lidhje me papajtueshmërinë e mandatit të deputetit, si proces që fillon me paraqitjen e mocionit, shqyrtimin e tij dhe vendimmarrjen e Kuvendit, si produkt i seancës plenare, pas respektimit të procedurave parlamentare për vënien në lëvizje të Gjykatës Kushtetuese.

13. Në lidhje me kuptimin dhe zbatimin e pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata ka vlerësuar se kushtetutëbërësi e ka ngritur në nivel kushtetues të drejtën e pakicës parlamentare (në këtë rast një e dhjeta e deputetëve) për të kërkuar vënien në lëvizje të saj, si shprehje të ushtrimit të pushtetit të saj kontrollues ndaj shumicës parlamentare. Duke i dhënë asaj një mbrojtje kushtetuese, kushtetutëbërësi ka evituar ndërhyrjen e shumicës në ushtrimin e kësaj të drejte, si dhe diskrecionin e shumicës në interpretimin dhe vlerësimin e saj rast pas rasti. Po sipas Gjykatës, kushtetutëbërësi ka parashikuar ndërhyrjen e saj vetëm për konstatimin e rasteve të papajtueshmërisë të parashikuara në pikën 3 të nenit 70 dhe se përfshirja e saj në këtë proces është bërë për të eliminuar një vendimmarrje me natyrë politike nga ana e Kuvendit (*shih vendimet nr. 72, datë 07.12.2016; nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 29, datë 30.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Në vështrim të kësaj jurisprudence, një e dhjeta e deputetëve është subjekt i ngritur në nivel kushtetues që mund të iniciojë një procedim disiplinor për konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit, dhe është vendimi i Kuvendit që në kuptimin formal vë në lëvizje gjykimin kushtetues referuar nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, ku parashikohet: *“Kuvendi vendos për dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese”*. Në kushtet kur kjo nuk ndodh, neni 70, pika 4, i Kushtetutës njeh të drejtën e subjekteve iniciuese të procedurave parlamentare, një të dhjetës të deputetëve, që nëse pengohen në ushtrimin e kësaj të drejte procedurale kushtetuese, t’i drejtohen Gjykatës me kërkesë për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës.

15. Nën dritën e rrethanave të kësaj çështjeje, sikundër theksova edhe më lart, tashmë 1/10-ta e deputetëve ka iniciuar një gjykim kushtetues, ndërkohë që edhe jo më pak se 1/5-ta e deputetëve ka iniciuar këtë gjykim kushtetues, dhe, në thelb, pretendimet e parashtruara kanë të bëjnë me të njëjtin proces të zhvilluar nga Kuvendi, që lidhet me konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka, që është objekt edhe i këtij gjykimi kushtetues, dhe me të njëjtat vendimmarrje të tij, pra vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022.

16. Referuar fakteve të çështjes, rezulton se mocioni i datës 20.06.2022 është paraqitur nga 14 deputetë, ndërsa në datën 01.07.2022 është paraqitur një mocion prej 15 deputetësh. Në Raportin Përfundimtar të Deputetëve të Shumicës Parlamentare të Këshillit për Rregulloren, Mandateve dhe Imunitetit, citohet: *“Këshilli në datën 24 Qershor 2022 mori në shqyrtim të dyja mocionet me objekt: ”Ndjekja e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka”*. Deputeti Saimir Korreshi parashtroi mocionin e datës 20.06.2022. (...) Deputeti Agron Shehaj parashtroi në emër të 15 deputetëve opozitarë, mocionin datë 01.07.2022. Për deputetët firmëtarë në thelb dy kërkesat e paraqitura kanë të njëjtin qëllim dhe i sugjeroi Këshillit, se ato nga pikëpamja ligjore dhe juridike janë të bazuara dhe duhen dërguar para Gjykatës Kushtetuese. Në parashtrimet e tij në lidhje me kërkesën për mocion parashtroi dhe dallimet e kërkesës së tyre nga kërkesa për mocion e depozituar nga 1/10 -ta e deputetëve të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike” (shih faqen 14 të këtij raporti).

17. Për sa më lart, nisur edhe nga situata faktike, vlerësoj të evidentoj se këto dy subjekte, iniciues të procedurave disiplinore parlamentare, për efekt të gjykimin kushtetues, janë një e dhjeta e anëtarëve të Kuvendit, në këndvështrim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Në këtë kuptim, nuk mund të lexohen nga pikëpamja kushtetuese, si jo më pak se një e pesta e deputetëve, subjekt kushtetues.

18. Neni 70 i Kushtetutës vendos detyrime për deputetet dhe Kuvendin, të cilat synojnë shmangien e papajtueshmërisë me mandatin e deputetit dhe përfaqësimin e popullit në mënyrë të lirë dhe me mirëbesim.

Veçanërisht pika 3 dhe 4 e nenit 70 të Kushtetutës pasqyrojnë interesin kushtetues për shmangien e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetit (në rast se kryen veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit dhe e pushtetit vendor dhe përfitimi i pasurive të këtyre të fundit), por edhe mbrojtjen e mandatit të deputetit, përmes kontrollit përfundimtar nga Gjykata Kushtetuese. Ky proces nuk mund të interpretohet përveçse sipas qëllimit të tij, që si rezultat përfundimtar ka mbrojtjen e kushtetutshmërisë përmes vendimmarrjes së Gjykatës Kushtetuese.

19. Në vlerësimin tim, nisur nga këndvështrimi sistematik i dispozitës, ky synim i kushtetutëbërësit arrihet në mënyrë të harmonike vetëm brenda nenit 70, pika 3 dhe pika 4, të Kushtetutës, i cili përcakton subjektet, procedurat dhe kriteret e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit. Kjo qasje e kushtetutëbërësit shpjegohet duke kuptuar dallimin mes 1/10-ës së deputetëve dhe 1/5-ës së deputeteve nga pikëpamja kushtetuese. Të dyja subjektet e gjykimit kushtetues parashikohen nga Kushtetuta dhe jurisprudenca si të tilla, po ashtu të dyja kanë qëllim mbrojtjen e kushtetutshmërisë dhe interesit publik. Megjithatë, 1/5-ta e deputeteve (28 deputetë) është përcaktuar si subjekt i pakushtëzuar që mund t'i drejtohet Gjykatës për të gjitha rastet kur Kushtetuta dhe jurisprudenca e kësaj Gjykate e ka legjitimuar (*shih vendimet nr. 18, datë 07.07.2022; nr. 46, datë 29.06.2015 të Gjykatës Kushtetuese*). Ndërkohë, 1/10-ta e deputetëve, (14 deputetë) legjitimohet për mosmarrëveshje kompetencash, nëse i cenohet e drejta si subjekt në konflikt sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Po ashtu, Kushtetuta ka përcaktuar dhe subjektin kushtetues 1/4-ën e deputetëve (35 deputetë) si subjekt me të drejtën për të ngritur komisione hetimore, dhe Kuvendi është i detyruar ta ngrejë komisionin, nëse ky subjekt e kërkon sipas nenit 77, pika 2, të Kushtetutës. Nëse kjo nuk ndodh, ky subjekt i drejtohet Gjykatës Kushtetuese (*shih vendimet nr. 42, datë 27.12.2022; nr. 22, datë 05.05.2010; nr. 20, datë 04.05.2007 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Në këtë vështrim, roli kushtetues i 1/10-ës së deputetëve që përkthehet në një numër më të vogël deputetësh se çdo subjekt tjetër iniciues i gjykimit kushtetues si entitet që përbëhet nga deputetë të Kuvendit (1/5, 1/4), vjen si garantues i interesit publik përmes inicimit të një procesi disiplinor parlamentar. Subjekti, jo më pak se 1/5-ta e deputetëve, mbart të njëjtin interes kushtetues si dhe 1/10-ta e deputetëve, por procesi disiplinor parlamentar ndaj deputetit si fazë e domosdoshme dhe paraprake e përthith dhe e realizon këtë interes, dhe po ashtu e përçon në mënyrë të ndërlidhur edhe në procesin kushtetues, nëse 1/10-ta e deputetëve pengohet gjatë këtij procesi. Për rrjedhojë, çështja e mbrojtjes së kushtetutshmërisë nuk mbetet jashtë kontrollit kushtetues, dhe po ashtu subjekti iniciues i procedurave parlamentare transpozohet si subjekt në konflikt për mosmarrëveshje kushtetuese, nëse Kuvendi nuk vendos për dërgimin e çështjes në Gjykatën

Kushtetuese kur është rasti i tillë, që *prima facie* çështja ka nevojë për shqyrtim në themel, pasi të plotësojë kushtet formale juridike.

21. Procesi i lartpërmendur garanton dhe rolin e Kuvendit si vlerësues i parë i kriterëve kushtetuese të mocionit të paraqitur, në zbatim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Kjo hapësirë e vlerësimit të Kuvendit lidhet me verifikimin e kriterëve juridiko-formale, duke respektuar procedurat parlamentare të parashikuara në Rregulloren e këtij organi. Sikundër dhe Gjykata ka theksuar, Kuvendi shqyrton vetëm nëse mocioni i paraqitur ka të bëjë me papajtueshmërinë e mandatit të deputetit. Shqyrtimi juridiko-formal do të thotë që organi juridiksional, në këtë rast Kuvendi, nuk zhvillon hetim për përcaktimin e fakteve, pra nuk shqyrton dhe debaton provat me qëllim përcaktimin e fakteve dhe rrethanave. Në këtë lloj procedure, Kuvendi vlerëson *prima facie* nëse pretendimi i paraqitur në mocion është haptazi i pabazuar ose jo. Ndërkohë, kjo Gjykatë ka pranuar se Kuvendi, si interpretuesi i parë i normës kushtetuese, gjatë zbatimit të saj ka autoritet fillestar për të shqyrtuar dhe gjykuar kërkesat për shkelje të prezumuara të rregullimit të nenit 70, pika 3, të Kushtetutës (shih paragrafin 46 të vendimit nr.1/2023).

22. Nga sa më lart, në vlerësimin tim, nëse nuk realizohet procesi administrativo- disiplinor i lartpërmendur, Gjykata do të shndërrohet me funksione fillestare në këtë proces, duke verifikuar që nga numri i anëtarëve nënshkrues të mocionit, ekzistencën e dokumentacionit dhe provave e të gjitha kriteret formalo -juridike të kërkuara, sipas nenit 70, pika 3, të Kushtetutës, që do sillte për pasojë dhe ndërhyrje në juridiksionin e Kuvendit. Ndaj dhe sipas kësaj linje arsytimi, legjitimitimi nga Gjykata i subjektit të pakushtëzuar, i jo më pak se 1/5-ës së deputetëve të Kuvendit, për paraqitje të kërkesës me objekt papajtueshmërinë e mandatit të deputetit, do të asgjësonte procesin administrativo-disiplinor të zhvilluar në Kuvend, i cili do të duhet të përmbyllet me një vendim nga ana e Kuvendit për dërgimin ose mosdërgimin e çështjes në Gjykatë Kushtetuese sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës.

23. Nën dritën e të gjitha argumenteve të mësipërme, vlerësoj se nëse do të pranohej e drejta e jo më pak se 1/5-ës së deputetëve për t’iu drejtuar Gjykatës Kushtetuese sipas nenit 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës, ky qëndrim do të sillte një kontradiktë të brendshme të Kushtetutës, konkretisht të nenit 70, pika 4, në raport me nenin 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës. Ndërkohë që bazuar mbi interpretimin sistematik, qëllimor, integral e harmonik të Kushtetutës kjo nuk mund të ndodhë, pasi Kushtetuta prezumohet si një dokument me një tërësi dispozitash pa kontradikta dhe në harmoni të plotë.

24. Po ashtu, legjitimitimi i jo më pak se 1/5-ës së deputetëve do të binte ndesh edhe me jurisprudencën kushtetuese, që nuk e ka legjitimuar këtë subjekt për të kërkuar konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetit në zbatim të pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës, duke

pranuar si subjekt të vetëm që mund t'i drejtohet asaj Kuvendin e Shqipërisë. Konkretisht, me vendim interpretues përfundimtar të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, kjo gjykatë ka vlerësuar: “Në përfundim, Gjykata vlerëson se kërkuuesi, një e pesta e deputetëve, si një nga subjektet e parashikuara në nenin 134 të Kushtetutës, nuk legjitimohet t'i drejtohet drejtpërdrejt Gjykatës për të kërkuar konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetit. Në të tilla raste, në pajtim me pikën 4 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata mund të vihet në lëvizje vetëm me vendim të Kuvendit” (shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese, paragrafi 12).

25. Sikundër kjo Gjykatë ka theksuar në jurisprudencë të konsoliduar, ashtu si edhe në vendimin nr.1/2023, Kuvendi është *subjekt iniciues i gjykimit kushtetues për papajtueshmëri të mandatit*, sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Në këtë drejtim, risjell në vëmendje çështjen e deputetit I. B. (shih vendimin nr.44, datë 07.10.2011 të Gjykatës Kushtetuese), ku Gjykata është vënë në lëvizje nga vetë Kuvendi për shqyrtimin në themel të kërkesës dhe vlerësimin e papajtueshmërisë së mandatit të këtij deputeti; çështjen e deputetit K.K. e iniciuar me vendim të Kuvendit për shqyrtimin në themel të kërkesës dhe vlerësimin e papajtueshmërisë së mandatit të këtij deputeti (shih vendimin nr.32, datë 03.06.2016 të Gjykatës Kushtetuese); çështjen e deputetit R.S. e iniciuar me vendim të Kuvendit për shqyrtimin në themel të kërkesës dhe vlerësimin e papajtueshmërisë së mandatit të këtij deputeti (shih vendimin nr.72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese); çështjen e deputetes V.L., të iniciuar me vendim të Kuvendit për shqyrtimin në themel të kërkesës dhe vlerësimin e papajtueshmërisë së mandatit të kësaj deputeteje (shih vendimin nr.93, datë 17.05.2016 të Kolegjit të Gjykatës Kushtetuese).

26. Përveç sa më lart, nëse qëllimi i kushtetutëbërësit do të ishte i ndryshëm, pra nëse do të kishte për qëllim legjitimimin e jo më pak se 1/5-ës së deputetëve për konstatimin të papajtueshmërisë së mandatit të deputetit, do ta kishte shprehur përmes ndryshimeve kushtetuese vullnetin e tij, duke ia njohur atë shprehimisht edhe subjektit kushtetues, jo më pak se 1/5-ta e deputetëve. Ndaj dhe për rrjedhojë çdo lloj ndryshimi jurisprudencial do të krijonte normë të re kushtetuese, duke e kthyer Gjykatën në ligjvënës kushtetues. Ashtu sikundër kjo gjykatë ka theksuar, interpretimi përfundimtar që bën Gjykata nuk ka si qëllim shtimin e normave të reja, por deklarimin ose pohimin e përmbajtjes së këtyre normave. Me qëllim shmangien e çdo mundësie për ndërhyrje nga Gjykata në kompetencat e pushtetit ligjvënës, Gjykata nuk merr përsipër të kryejë rolin e legjislatorit, por t'u japë jetë normave kushtetuese përmes kuptimit të drejtë të përmbajtjes dhe qëllimit të tyre (shih vendimin nr.29, datë 30.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese).

27. Referuar arkitekturës normative aktuale kushtetuese, 1/10-ta e deputetëve (14 deputetë) është garanci e mjaftueshme për mbrojtjen e interesit publik dhe respektimit të parimeve kushtetuese si shteti i së

drejtës, kushtetutshmëria, e demokracia, si vlera që duhen siguruar edhe përmes inicimit të procesit administrativo-disiplinor ndaj një deputeti të Kuvendit për papajtueshmëri mandati.

28. Në përfundim, për arsyet e lartpërmendura, vlerësoj se subjekti iniciues për vënien në lëvizje të Gjykatës për konstatimin e papajtueshmërisë me mandatin e deputetit është vetëm Kuvendi, përmes një vendimmarrje, sipas nenit 70, pika 4 e Kushtetutës, dhe për këtë shkak kërkuesi nuk legjitimohet, ndaj dhe kërkesa duhej rrëzuar.

Anëtare: Elsa Toska